

Pääkirjoitus

Mari Maasilta

Tieteellisiä ja arktisia toivonkipinöitä

Toivon rippeet ovat niukkoja suomalaisessa tiedemaailmassa ja ehkä yhteiskunnassa yleisemminkin, mutta joskus on hyvä kulkea vastarintaan ja kiinnittää huomio niukkoihinkin toivonkipinöihin. Tämän vuoksi *Media & viestinnän* tämän vuoden teemanumero keskittyy mediaan, toivoon ja tulevaisuuteen. Innoituksen saimme keväällä Jyväskylässä pidetyiltä Median ja viestinnän tutkimuksen päiviltä, joiden teemana oli ytimekkäästi ”Media ja toivo”. Aivan helposti teemaan liittyviä artikkeleita ei saatu kokoon. Vaikka abstraktitarjouksia lehteen lähetettiin alun perin kahdeksan, nyt julkaistuun lehteen niitä päätyi vain kolme. Ensi vuoden numeroihin julkaistavaksi jää kuitenkin ainakin muutamia vielä viimeistelyssä olevia teemaan liittyviä artikkeleita. Artikkelitarjousten perusteella kirjoittajat löysivät toivoa ainakin nuorisoon, digitaalitekologiaan ja ulkomaanuutisointiin liittyvistä tutkimusaiheista ja -menetelmistä.

Toivon kipinöitä lähdin metsästäämään myös journalismia ja arktisia alueita käsitteleviltä luennoilta, joita seurasin marraskuussa Tampereen yliopiston Media and the Arctic -mestarikurssilla¹. Kovin lupaavalta ei näyttänyt, sillä yksi kurssin opettajista, muurmanskilainen toimittaja Anna Kireeva totesi heti aluksi: ”Every story about the Arctic is a bad story. There are no positive news about the Arctic.” Esityksen kuluessa selvisi kuitenkin, että tiivistys ei ollut varsinainen tutkimustulos vaan Kireevan oma käsitys Venäjän arktisia alueita koskevasta uutisoinnista.

Aivan yhtä pessimistinen ei ollut Lapin yliopiston viestintäpäällikkö Markku Heikkilä, joka löysi toivoa muun muassa alkuperäiskansojen asemasta mediassa ja Venäjän median vapautumisesta. Alkuperäiskansoja ei Heikkilän mukaan enää nykyisin pakoteta yhtenäiseen kansalliseen muottiin vaan he voivat entistä vapaammin tuoda ominaispiirteitään esiin mediassa. Myös Venäjän media on hänen mukaansa vapaampi nyt kuin vaikkapa 50 vuotta sitten, jolloin kaikkia julkaisuja koski ideologinen ennakkosensuuri. Vaikka Venäjän valtiollisen median vapautuminen on kyseenalaista ja sen propaganda varsin taitavaa, internet ja pienet mediat saavat toimia vapaasti ja melko itsenäisesti. Heikkilä myös totesi, että samalla kun ilmastonmuutos tuhoaa pohjoista luontoa, se luo uusia taloudellisia mahdollisuuksia, jotka ovat herättäneet poliitikkojen kiinnostuksen niin Kiinassa, Venäjällä kuin Pohjoismaissa. Ehkä poliitikkojen ja talouden toimijoiden

lisääntynyt kiinnostus alueeseen voisi tuoda toivoa myös Arktiseen alueeseen liittyvälle journalistiselle ja mediatutkimukselle, joka on tähän saakka ollut varsin niukkaa.

TaRC-mestarikurssin ehkä toiveikkaimman puheenvuoron piti Kautokeinossa toimivan saamelaisen elokuvainstituutin komissaari Liisa Holmberg. Hän nosti esiin lukuisia viime vuosina valmistuneita saamelaisia elokuvatuotantoja, joiden kautta kuva alkuperäiskansoista on todellakin monipuolistunut. Yksi esimerkki tästä on vuonna 2017 valmistunut ruotsalaisen Amanda Kernellin elokuva *Sameblod* (Saamelaisveri), joka on kerännyt sekä kansallista että kansainvälistä huomiota ja palkintoja. Myös koulutusta elokuva-alasta kiinnostuneille saamelaisille on viime aikoina lisätty. Seuraavaksi huomio pitäisi Liisa Holmbergin mielestä kiinnittää tutkijakoulutukseen, sillä ei riitä, että saamelaiselokuvia esitetään, niitä pitäisi myös analysoida ja tutkia. Tähän saakka valmistuneet elokuvaa käsittelevät tutkimukset ovat olleet maisteritasoisia pro gradu -tutkielmia, siksi nyt pitäisi siirtyä varsinaiseen tutkijakoulutukseen. Tässä Holmberg toivottaa tervetulleeksi yhteistyön muiden pohjoismaisten tutkijoiden kanssa.

Kulunut vuosi on ollut *Media & viestintä* -lehden 40-vuotisjuhlavuosi, jota olemme tuoneet eri tavoin esiin kaikissa tämän vuoden numeroissa. Tässä numerossa Tarmo Malmberg tarjoaa katsauksen lehden historiaan. Hän tarkastelee *Media & viestintää* (ja sen edeltäjää *Tiedotustutkimusta*) kolmesta näkökulmasta tiedelehtenä, kulttuurilehtenä ja aikakauslehtenä. Samalla hän tulee osoittaneeksi aukon media- ja viestintätutkimuksen kentässä: oman alamme tieteellistä viestintää on tutkittu varsin vähän. Sama tilanne lieenee muidenkin tieteenalojen suomenkielisten julkaisujen kohdalla. Olkoon historiikki yksi avaus siihen.

Viimeisen ja tärkeimmän toivonkipinän olen säästänyt oman päätoimittajakauteni viimeisen pääkirjoituksen loppuun: tällä viikolla saimme nimittäin tietää, että *Media & viestinnän* Julkaisufoorumin luokitusta on nostettu tasolta 1 tasolle 2. Tämä on merkittävä saavutus, joka toivottavasti lisää kiinnostusta suomenkieliseen tieteelliseen julkaisemiseen. Suomen kielellä julkaistuilla tieteellisillä artikkeleilla ja muilla tieteellisillä teksteillä on ihmistieteissä huomattavasti suuremmat mahdollisuudet päätyä poliittisen päätöksenteon ja kansalaiskeskustelun pohjaksi kuin arvokkaimmissakaan kansainvälisissä lehdissä julkaistuilla teksteillä. Tästä on hyvä esimerkki parhaillaan 60-vuotisjuhlansa viettävä tieteellinen kumppanimme *Politiikka*-lehti, jolle haluamme osoittaa lämpimät onnittelut.

Kiitän *Media & viestinnän* vuosien 2016–2018 toimituskuntaa sekä erityisesti toimitussihteerä Niina Uusitaloa. Samalla toivotamme sydämellisesti onnea ja menestystä lehden uudelle päätoimittajavaljakolle, Laura Ahvalle ja Jenni Mäenpäälle, sekä toimitussihteerä Auli Harjulle.

Viitteet

¹Kurssin järjesti Tampereen yliopiston Venäjän ja Kiinan tutkimuksen keskus TaRC. Vierailuluennoitsijoiksi oli kutsuttu arktiseen alueeseen perehtyneitä eri alojen tutkijoita ja journalisteja.